

Slovenski dom

Štev. 120

V Ljubljani, sreda 29. maja 1940

Leto V

Pomemben govor Rooseveltovega zaupnika Sumnerja Wellesa:

Amerika se mora duhovno in tvorno pripraviti na obrambo svojih svoboščin

Washington, 29. maja. o. Pomočnik ameriškega zunanjega ministra Sumner Welles je včeraj imel v poslanski zbornici govor, v katerem je med drugim dejal:

V teh mračnih urah, ko divja po ostalem svetu napad na svoboščine, ki jih mi ljubimo in po katerih živimo, in ko te svoboščine za zdaj uspešno uničujejo, se mora Amerika zavedati. Vidimo, kako se širita klanje in uničevanje ter požirata milijone in milijone ljudi, ki ne žele drugega kakor živeti v miru, v prijateljstvu z vsemi in ki ne ogražajo nikogar z obliko vladavine, za katero so se odločili sami.

Teh nevarnosti smo si zdaj v Ameriki v sveti. Nikdar niso bile vezi med posameznimi ameriški državami tako močne kakor so zdaj. Vsak napad kakor neameriške sile na katero koli ameriško republiko, severno ali južno od ekvatorja, bi bil napad na varnost nas vseh in ga vsi tudi smatramo za takega.

Toda zavest, da se je treba upirati napadu in obraniti naše svoboščine, zahteva več kakor zgolj tvorno pripravljenost. Zahteva vsaj toliko moralne pripravljenosti. Naši mlajši rodovi bodo živeli glede tega brezbrizno. Ravno tako kakor, da bi bili zares popolnoma varni, ker smo želeli, da bi bili varni. Prišlo smo tako daleč, da marsikateri izmed nas mislijo samo tisto, kar je prijetno misliti. Mnogi se bavijo samo s tem, samo s zahtevami do domovine in do vlade, ne pomislijo pa na obveznosti in dolžnosti do domovine in države.

Štiri in pol stoletja je novi svet bil za ljudstva drugih celin obljudljena dežela, v kateri lahko dobijo osvoboditev izpod zatiranja nasilnikov, dobijo svobodo misli, govora in dela. To so pri nas tudi dobili.

Toda če gledamo v pretekla dni in se zavedamo duha, ki je vodil može in žene, kateri so ustvarili našo državo in naredili naš narod velik, vidimo, da naših svoboščin in prave neodvisnosti nismo dobili drugače kakor z žrtvijo, trpljenjem, odpovedjo in vdanostjo in pogosto s skrbjo in bojem. Cena za ohranitev miru naše varnosti je v tem, da se vsi naši državljani spet posvetijo tem čednostim. Biti moramo neprenehoma budni in pripravljeni za nesebične žrtve za javno dobro. Sodelovati moramo tesno in dejansko z vsemi vladami na zahodni polovici sveta. Edino tako in v tem duhu bo novi svet lahko nadaljeval svoje svobodno življenje, ne da bi kdor koli mogel napasti njegove demokratične ustanove, katere so ustvarili svobodni može in žene.

Washington, 29. maja. o. Ameriška vlada bo predložila parlamentu zakonski načrt o zvi-

šanju vseh pridobinskih davkov za 10%. Vlada računa, da bodo dohodki države s tem zvišani za 683 milijonov dolarjev.

Pooblaščen krogi potrjujejo, da pogajanja med Zdrženimi državami in Brazilijo glede udeležbe pri obrambi Amerike tečejo ugodno. V načrtu je zgraditev pomorskih in letalskih oporišč na ozemlju Brazilije, da bi se zaščitila Brazilija in Panamski prekop. Podobna oporišča naj bi se zgradila tudi v Venezueli ter na otoku Galapagos in Kokos.

Predsednik USA Roosevelt je sporočil včeraj, da je ustanovljen poseben odbor za narodno obrambo, v katerem bo sedem uglednih osebnosti. Ta odbor bo imel nalogo skrbeti za izvršitev načrta narodne obrambe v zvezi z odobrenim kreditom v znesku ene milijarde dolarjev.

Belgijski kralj Leopold - odstavljen

London, 29. maja. Reuter. Belgijski ministrski predsednik Pierlot je imel na pariškem radiu govor in rekel med drugim: Kralj Leopold je prestopil okvir oblasti, ki mu jo daje državna ustava, kajti začel je ločena pogajanja s sovražnikom. Belgija je razburjena, toda krivdo enega človeka ni mogoče naprtiti vsemu narodu. Belgijska vojska ni zaslužila take usode. Kralj je kršil ustavo in se je s tem sam odrekel pravice, da vlada še naprej. Uradniki, častniki, vojniki in drugi so odvezani svoje prisage kralju. Iz Belgije, ki so se odzvali klicu vlade v Franciji in Veliki Britaniji, bo sestavljena nova vojska.

Belgijska vlada je z zavezniki, ki so prišli Belgiji na pomoč, Belgiji naj se pokažejo vredne tistih prednikov, ki so se borili v svetovni vojni.

Iz sklepa belgijske vlade, da so vsi uradniki, častniki odvezani prisage kralju Leopoldu, izhaja, da je kralj Leopold od zakonite vlade po dolotilih ustave odstavljen.

Snoči so Belgijci, ki živijo v Parizu, izjavili svojo solidarnost z belgijsko vlado. Predsedniki vseh belgijskih organizacij v Parizu in okolici so imeli sejo, na kateri so soglasno sprejeli manifest v tem smislu. Manifest so sestavili belgijski novinarji.

Ujetnike bodo streljali

Berlin, 29. maja. o. Maršal Göring je izdal odlok, po katerem bodo odsej ujeti francoski letalci uklenjeni v verige in ne bodo uživali ugodnosti, kakršne so določene za vojne ujetnike. Poslani bodo takoj v navadna koncentracijska taborišča. Odlok utemeljujejo z dejstvom, da ravno Francozi z nemškimi letalci drugače, kakor pa določa mednarodno pravo. Posebno omenjajo v zvezi s tem primer nemškega letalskega podpolkovnika Lacknerja, ki se je spustil s padalom nekje na francoskem podeželju, pa so ga francoski orožniki uklenili. Zapoved maršala Göringa dalje odloča, da bo za vsakega ujetega nemškega letalca ustreljenih pet ujetih francoskih letalcev. Če bi pa Francozi streljali na nemške letalce, ki se s padali spuščajo iz poškodovanih letal, bo za vsak tak primer ustreljenih petdeset francoskih ujetnikov. Proti angleškim ujetim letalcem za zdaj ne bodo uporabili teh določil, ker se Angleži še niso pregrešili zoper nemške letalce.

Nemško poročilo o udaji belgijskega kralja

Kralj je včeraj oo 11. zapustil glavni stan svoje vojske

Berlin, 29. maja. o. Belgijski kralj Leopold III. je včeraj ob 11. ugodno zapustil glavni stan belgijske vojske ter v spremstvu nekoga nemškega generala in več svojih stanih častnikov odšel v nemško ujetništvo, in sicer v neki svoj grad, ki ga je po dovoljenju kanclerja Hitlerja sam izbral za bivanje, dokler ne bo novo razmerje med Nemčijo in Belgijo urejeno.

Glavni stan nemške vojske, 29. maja. DNB: Pod vtisom uničujočega učinka nemškega orožja je belgijski kralj sklenil narediti konec nadaljnjemu nesmiselnemu odporu ter je zaprosil za premirje. Vdal se je nemški zahtevi po brezpogojni kapitulaciji. S tem je belgijska vojska danes položila orožje ter prenehala obstajati.

Da bi preprečil nadaljnje prelivanje krvi in popolnoma brezsmiselno uničenje svoje države, se je kralj Belgijec odločil položiti orožje v nasprotju z željo večine svojih ministrov. Vojno ministrstvo, ki je v glavnem zakrivilo nesrečo, katere je doletela Belgija, se zdi, da je zdaj pripravljeno pokoriti se.

riti se še dalje svojim angleško-francoskim zapovedovalcem. Vodja rajta je ukazal, da se do kralja Belgijec in njegove vojske zavzame vedenje, do katerega imajo pravico vojaki, ki se hrabro bore. Ker belgijski kralj ni zase osebno izrazil nobene želje, mu je določeno mesto bivanja v nekem belgijskem gradiču, dokler ne bo končno veljavno določen kraj njegovega stanovanja. Zdi se, da skupno število belgijskih vojakov, ki jih je zadel kapitulacija, znaša okroglo pol milijona mož. Nemške armade se bodo zdaj s povečanimi silami posvetile uničenju glavnih krivcev.

Velika bitka, ki se bje v Flandriji ter na področju Artoisa, je dosegla vrhunec srditosti. Naše čete so pri svojem srditem napadu ponekod naletele na ogročen odpor. Ugnale so obkoljene sovražne armade v čedalje manjši prostor. Ta prostor strahovito točje naše letalske sile. Po srditih bojih smo hitro pridobili na terenu proti belgijski vojski in smo zdaj 10 km pred Brügge in pred Touroum. Prekoračili smo Tild in v naskoku v bojih na nož zlomili odpor sovražne artilerijske divizije, ki je doslej branila tamkajšnje postojanke.

Nadaljujejo se boji proti obkoljenim Angležem in Francozom. Severno od Valenciennesa so naše čete na široki fronti prebile močne francoske obmejne utrbe, medtem ko so zahodno od Valenciennesa prekoračili prekop reke Escout. Zavzeli smo Oisy in Douai. Tudi naše čete, ki prodirajo v smeri od zahoda, so na vsej črti odbile sovražnika.

Zavezniške napovedi o Weygandovi veliki protiofenzivi ob Sommi

Odpor zavezniške vojske v Belgiji se nadaljuje

Pariz, 29. maja. o. United Press poroča: Po obvestilih iz francoskega vojnega ministrstva pripravlja general Weygand veliko ofenzivo v pokrajini južno od reke Somme. Namen ofenzive bo predrati pas, ki so ga ustvarili Nemci s predrom do morja in dobiti zvezo z zavezniško vojsko v Belgiji, ki je po izdaji belgijskega kralja prišla v nevaren položaj. Za ofenzivo je pripravljena okoli 30 zavezniških divizij, ki štejejo do 640.000 mož. Divizije naj bi hkratu napadle vzdolž Somme in Aisne. Od tega velikega protinapada je odvisen izid bitke v Flandriji.

Protinapad pripravlja general Weygand že odkar je prevzel vrhovno poveljstvo in preuredil vodstvo francoske vojske. Njegovim pripravam je udaja belgijske armade vzela precej potrebnega časa. Vojaki strokovnjaki pravijo, da mora do te ofenzive priti v prihodnjih 36 urah.

London, 29. maja. o. Angleški radio poroča o čudoviti vztrajnosti angleških in francoskih čet, ki so ostale na belgijskem ozemlju. Z dnem 14. dne nemške čete z vso silo napadajo zavezniške čete in skušajo predrati skozi njihove postojanke. Kljub temu pa, da so bili na levlam zaradi udaje belgijske armade, zavezniki oslabiljeni, se Angleži z vso hrabrostjo bore in odbijajo sleherni nemški napad. Ta armada na belgijskem ozemlju je v veliki meri pripomogla francoski armadi ob reki Sommi in Aisne, da se preuredi in pomnoži ter je pripravljena za protinapad. Angleška letala so včeraj bombardirala vse prometne žile na belgijskem ozemlju. Druge angleške eskadrole pa so se spustile v notranjost Nemčije, kjer so z uspehom bombardirale železniška križišča in vojne prevoze, ki so namenjeni za nemško armado na belgijskem in francoskem ozemlju. Angleška poročila zatrjujejo, da so v teku včerajšnjega dne sestrelili 22 nemških letal.

Ostala belgijska armada, ki je na francoski strani, bo po zatrdilu belgijskega ministrskega predsednika Pierlota na novo vpostavljena in se bo borila ob strani zaveznikov.

Ojačenje sovjetske politične delavnosti na Balkanu

Belgrad, 29. maja. m. Današnja »Politika« objavlja poročila iz Berlina o velikem zanimanju Sovjetske Rusije za Balkan ter pravi:

Iz navadno dobro poučenih virov se je zvedelo, da je treba v kratkem pričakovati izmenjave osebnosti na ruskem poslanstvu v Sofiji. Dosedanji ruski poslanik na bolgarskem dvoru bo odšel na novo službeno mesto, v Sofijo pa bo prišel dosedanj ruski veleposlanik v Londonu, Majski.

To važno spremembo smatrajo v tukajšnjih političnih krogih za znamenje čedalje večjega zanimanja Sovjetske Rusije za Balkan, kakor tudi za okrepitev sovjetske politike v tem delu Evrope.

Sovjetsko trgovinsko zastopstvo bo po sedanjih vesteh dopotovalo v Belgrad 5. junija.

Bukarešta, 29. maja. m. Rumunsko časopisje poroča, da je sovjetska vlada obvestila ne samo Italijo, temveč tudi Nemčijo, Anglijo in Francijo, da nasprotuje vsakemu poskusu, da spremembo sedanega stanja v jugovzhodni Evropi. Dozdaj je prevladovalo mnenje, da Italija namerava izvesti nekatere korake proti jugovzhodu Evrope brez podpore nemške vlade. Toda v bukreških diplomatskih krogih pravijo, da ima sovjetska vlada v tem trenutku v svojih rokah vse adute, da okrepi svoj vpliv v evropskem jugovzhodu.

Danes bo sovjetski odpravnik poslov v Bukarešti priredil velik sprejem v novih prostorih sovjetskega poslanstva.

Sporazum o pomorskem nadzorstvu med Italijo in Anglijo

Ugibanja o odločitvi Italije

London, 29. maja. Havas. Poročajo, da se je poslanstvo sira Williama Greena v Rimu v tehničnem oziru posrečilo in da je bil dosežen sporazum z italijanskimi strokovnjaki glede nove ureditve pomorskega nadzorstva za Italijo. O politični strani pogajanj ne dajejo nobenih podrobnosti.

Bukarešta, 29. maja. m. V rumunskih diplomatskih krogih govore, da je italijanski polnomočni minister v Bukarešti Pelegrino obvestil rumunsko zunanje ministrstvo, da Italija ne namerava spreminiti svojega stališča nevojskujoče se države.

Kmalu po obisku italijanskega poslanika v rumunskem zunanjem ministrstvu so to vest potrdili

tudi drugi diplomatski zastopniki držav osi Rim-Berlin.

Pariz, 29. maja. m. Dopisnik »Tempsa« iz Rima sporoča svoje splošne vtise o stališču Italije ter poudarja, da se odločitev Italije približuje. Po teh njegovih poročilih je iral Mussolini 26. maja posvete z več generali. Sodijo, da so bili vsi ti razgovori zelo važni. Dopisnik končuje svoja izjava z ugotovitvijo, da se vse priprave za italijansko odločitev bližajo koncu. Dogodki bodo nastopili nepričakovano v prvi polovici junija brez mobilizacije in brez vojne napovedi.

Kanadska vlada je sklenila mobilizirati vse svoje ljudske, gospodarske in industrijske sile za uspešnejše nadaljevanje vojne.

Vesti 29. maja

Trije otroci belgijskega kralja: princeza Jožefina Šarlot, princ Balduin in princ Albert so v Franciji v nekem gradu, kamor so dopotovali ob začetku vojne v Belgiji. Kaj bo zdaj z njimi, ko je njihov oče izdal zavezniško stvar, ni znano.

Pri zadnjih bojih v Belgiji je padel tudi bivši nemški prestolonaslednik Avgust Viljem, ranjen pa je bil tudi njegov sin. Oba sta bila od vsega začetka člana narodnosocialistične stranke.

Na zadnji seji francoske vlade je bil navzoč tudi ameriški poslanik Bullitt, ki je poročal o stališču Zdrženih držav v sedanjem vojnem položaju. Zdi se, da so govorili tudi o tem, kako bi bilo mogoče doseči, da bi Zdržene države odstopile Angliji in Franciji vsa letala svoje vojske in mornarice.

Novi plovbeni in policijski red na spodnji Donavi bo začel veljati 1. julija.

Potrošnja bencina in tekočega goriva so spet močno omejele nemške oblasti na Danskem in sicer zaradi tega, ker so v sedanji ofenzivi Nemci porabili ogromno goriva.

Ameriški listi predlagajo, naj bi Zdržene države presežek poljskih pridevkov poslale za vojne begunce v Evropi, da bi se s tem pokazalo, da misel o bratstvu med ljudmi navzlic vojni podivjanosti še vedno ni umrla.

Do nepričakovane udaje belgijskega kralja je prišlo po zatrejanju italijanskih listov na posredovanje Italije. Sestra belgijskega kralja je namreč poročena z italijanskim prestolonaslednikom. Če je to res, je Italija naredila Nemčiji veliko uslugo, zaveznike pa spravila v položaj, ki ni ravno zavidanja vreden.

Angleški ministrski predsednik Churchill je včeraj imel v poslanski zbornici govor, v katerem je poročal o izdaji belgijskega kralja in o položaju zavezniških vojsk v Belgiji. Dejal je, da bo podrobnosti o velikanek bitki lahko podal po koncu boja, kar pa ne bo pred začetkom prihodnjega tedna. Govor je zaključil, da ni Angliji v zgodovini nobena nesreča preprečila, da se ne bi vojskovala do končnega poraza svojih sovražnikov.

V Atene je dopotovalo nemško trgovinsko zastopstvo, da se bo pogajalo o pomnožitvi trgovinske izmenjave med obema državama.

Italijanske oblasti so izdale ostre ukrepe proti francoskim in angleškim državljanom na svojem ozemlju. Vsi Francozi, ki so včeraj prišli brez vizumov v Italijo — kar se na meji pri Ventimigli ob morju redno dogaja, so bili aretirani.

Nemški radio poroča, da so Nemci pri angleških ujetnikih v Louvainu dobili velike množine zlatnine in srebra, ker da so Angleži izropali vse zlatarne v mestu. Nemci so takoj ugotovili, čigavo je zlato in ga na mestu vrnili lastnikom.

Francoski notranji minister Mandel je odstavil večje število policijskih komisarjev po severnih francoskih mestih, ker so na tihem podpirali komunistično vohunstvo.

Predsednik Zdrženih držav Roosevelt je poslal madžarskemu državnemu uravlatelju Horthyju pismo, v katerem ga prosi, da bi napel vse sile zato, da se vojna v Evropi ne bi razširila tudi na Vzhod.

Moralni učinek, ki ga je nemško letalstvo doseglo v sedanjih bojih, je važnejši kakor vse izgube. Če bo uspelo izpodkoptati moralno sovražnike, bo to povzročilo končni zlom zaveznikov, v tem smislu je govoril na radiu neki nemški letalski general.

V Avstriji mobilizirajo — po vesteh iz Švice — vse moške od 40. do 60. leta.

Nemčija je sovražnik človeštva in Zdržene države ji morajo takoj napovedati vojno, je izjavil polkovnik Breckenridge, podtajnik v ameriškem vojnem ministrstvu.

»Sreč in duh se upirata verjeti to novico. Če je resnična, pomeni izdajo kakršne zgodovina ne pozna in ta izdaja je premissienac, je izjavil veliki belgijski pesnik Maerplings, ko je izvedel, da se je kralj Leopold udal.

Predvčerajšnji dan je bil za angleško letalstvo najuspešnejši v sedanji vojni. Angleži so uničili ali poškodovali po svojih poročilih 79 nemških aparatov, sami pa pogrešajo 14 letal.

Velike množice ljudi so včeraj polagale cvetje pred spomenik pokojnega belgijskega kralja Alberta v Parizu. Kralj je v pretekli vojni neprenehoma sodeloval z zavezniki ter z njihovo pomočjo obnovil svojo državo.

Mobilizacija na Irskem

London, 29. maja. m. Londonski radio je sporočil naslednjo vest:

Irška je objavila mobilizacijo petih letnikov rezervistov. Predsednik vlade De Valera je sporočil, da se je njegova vlada odločila pridružiti se Veliki Britaniji glede obrambe pred sovražnimi napadi. Ta objava De Valera je vzbudila v Londonu veliko navdušenje, ker je vplivala zelo pomirjevalno.

Ford bo izdeloval 1000 letal na dan

Detroit, 29. maja. Reuter. Znani avtomobilski industrijalec Henry Ford je izjavil ameriškim listom, da bi se njegove tovarne lahko v 6 mesecih preuredile tako, da bi začele izdelovati po tisoč letal dnevno, če bi bilo to potrebno. Ford je poudaril, da bi v tem primeru bila cena letal znatno nižja od dosedanje.

Zasedanje sovjetske zbornice

Moskva, 29. maja. Tass. Snoči se je v Kremli začelo tretje zasedanje vrhovnega sveta sovjetskih republik, ki so mu prisostvovali vsi poslanci, člani diplomatskega zbora ter zastopniki znanosti, umetnosti in vojske. Prisotni so toplo pozdravili prihod Stalina, Molotova, Vorosilova in ostalih ljudskih komisarjev, ko so prišli v dvorano. Sejo je začel predsednik vrhovnega sveta Zdanov. Vse točke dnevnega reda so bile soglasno sprejete. Ljudski komisar za finance Safranov je sporočil, da je svet ljudskih komisarjev predložil vrhovnemu svetu v odobritev preračun dohodkov in izdatkov za prihodnje finančno leto. Preračun znaša 25 milijard 326 milijonov rubljev.

Ljubljana od včeraj do danes

Ljubljana, 29. maja.

Ljubljana z vso okolico je letos še nekoliko prizanešana od silnih neviht in povodnj. Hude nevihte divjajo po Stajerskem, posebno po vinorodnih krajih. Nevihte so povsod lokalnega značaja. Ljubljanci živimo sedaj lepo majniško vreme. Prvi kopalci se že sončijo na prostem. G. Jakob Sedej je lepo preuredil mestno kopalnico, kjer so se že pojavili prvi kopalci. Tudi po drugih krajih na prostem se ljudje kopljejo. Mnoge vabijo Bokalci.

Razne tatvine in drugo

Po senzaciji glede roba pri Černetu se je Ljubljana že pomirila. Na policiji ne zaznamujejo nikakih večjih dogodkov, vlovov in tatvin. Po slovenskih samostanih se kladi neki pustolovec, ki se izdaja za franciskana in slepari ljudi. Mesarskemu pomočniku Brenardu Zolnirju je nekdo ukradel ponošen, 200 din vreden suknjič. V suknjiču je imel Bernard vojaške dokumente in legitimacijo za vstop v mestno klavnico. Tat je star okoli 18 let. V rudarskem paviljonu ljubljanske tehnične fakultete na Askerčevi cesti je nekdo ukradel slušateljku teh. fakultete I. iz predavalnice šestilo znamke »Richter« v vrednosti 500 din. Posestniku Josipu Oražmu v Mostah, Pokopalska ulica 6 je nekdo ukradel več žag za polnoleten in vrednosti 300 dinarjev. Po poročilu iz Zidanega mosta so neznanči v vagon tovornega vlaka med vožnjo od Zagreba do Zidanega mosta in odnesli velik zaboj električnega materiala v teži 49 kg in v vrednosti okoli 10.000 din.

Procesije ponesrečencev ni konca

Procesija ponesrečencev, ki dan z dnem prihajajo po pomoč v splošno ljubljansko bolnišnico, se ne ustavi niti za hip. Neprenehoma prihajajo novi in res ni čudno, da tako zelo primanjkuje prostora v bolnišnici. Vsi bi radi dobili takojšnjo pomoč, v bolnišnici pa bi tudi radi vsem pomagali, če bi le mogli vsem ustreči. Včeraj so jih spet precej sprejeli od vseh strani. Tako so se med drugimi zatekli tja po pomoč naslednji teži ponesrečenci:

Dimnik Parla, hčerka voznika iz Ljubljane. Na Šmartinski cesti se je zgodilo — po čigavi krivdi, seveda še ni ugotovljeno — da jo je povozil neznan voznik. Zdi se pa, da bo le malo več krivde na vozniku, kar se da sklepati iz tega, da jo je takoj po nesreči odkuril dalje.

Kranj Janec, doma iz Spodnjega Loga. Prevažal je z vozom les, pa mu je pri delu zdrknil težji hloď na nogo ter mu jo zlomil.

Zakrjašek Matevž, posestnik iz Velikih Lok. Podrl ga je konj, pri čemer je posestnik dobil precej hude poškodbe na glavi.

Krnejč Ivan iz Osojja v Jastrebarskem okraju (banovina Hrvatska). Zgodba, kako je prišel ta 31 letni Hrvat v ljubljansko bolnišnico, je kaj zanimiva. Krnejč je bil namenjen najprej na Gorjensko, od tam pa — če bi se dalo — na Koroško in morda še naprej. Takšna potovanja pa so oblasti zadnje čase prepovedale ter jim posvetile še prav posebno pozornost. Zato je bilo uvedeno strogo nadzorstvo nad potniki tudi po vlakih, posebno tistih, ki gredo čez mejo. Ko je Krnejč zaslutl, da bo imel opravka še z orožniki, se jim je hotel še pravčasno izmuzniti, čeprav je bil na vlaku. Skočil je iz drvečega vlaka, pri čemer je dobil tako težke poškodbe, da je moral pokatati. Orožniki so ga prijeli in seveda najprej poskrbeli za njegov prevoz v ljubljansko bolnišnico. Kaj bo z njim pozneje, ko se mu rane na glavi zacelijo, je zdaj še težko reči. Morda ima čisto vest, a je samo toliko plašljiv, kadar zasliši orožnike, da se ne ustraši niti skočiti iz drvečega vlaka.

Korač Stanko, mesar iz Domžal. Imel je smolo pri vožnji z motornim kolesom. Padel je tako nesrečno, da se je kar precej resno potolkel.

Vse posestnike zemljišč ob javnih cestah in ulicah opozarja mestno poglavarstvo na člen 1 obtega cestnega reda, ki pravi, da vejevje drevja in grmovja ne sme segati v zračni prostor cestnega zemljišča. Zato je treba drevje in vejevje ter žive meje, ki segajo v zračni prostor ceste, posekati ali primerno obrezati. Posestniki, ki temu predpisu ne bodo ustregli, bodo morali biti kaznovani in bo predpisano delo opravila mestna občina na njihov račun.

Odpadke in smeti mora prebivalstvo po predpisih oddajati mestnemu smetjarju ali pa odvažati na za to določene prostore. Prostori, določeni za ta namen, so opuščene gramoznice ob Linhartovi cesti, Suvoborski ulici, Korotanski ulici, ob Vilharjevi cesti, ob Matjanovi ulici in opuščena struga Gradaščice. Odpadke in smeti organskega izvora je treba prej sežgati in šele sežgane oddati smetjarju ali na prej naštetu smetišču. Z voza stresene odpadke je treba takoj poravnati, da imajo dostop k odlagalniščem tudi drugi vozniki. Za prestopke je predpisana denarna kazen 10 do 1000 din, ob neplačani kazni pa zapor 1 do 20 dni. Seveda velja to tudi za Zgornjo Šiško ob tivolskem gozdu, da ne bo več javnih pritožb.

Krompir po 2.50 din kg

Današnji živilski trg je bil prav živahen. Založen je bil dobro z vsemi dobrinami. Na trg prinašajo okoliščani vedno več gob — jurčkov, ki so se že nekoliko pocenili. Pred dnevi je bila merica še po 7 din, sedaj je po 3 din. Za rast gob je prav ugodno vreme. Podražil se je krompir. Na krompirjevem trgu na Sv. Petra nasipu je bilo danes do 7 voz starega krompirja. Kmetje so za njega zahtevali 2.20 do 2.50 din kg. Stari krompir je bil drugače lep in brez večjih kalih. Novi krompir se je pocenil od 8 na 6 din kg. Jabolka prvovrstna so bila danes že po 10 in celo 12 din kg. Trg je že sedaj dobro založen s česnjami. Na izbiro je mnogo domačih spargljev po 20 do 22 din kg. Na ribjem trgu je bilo danes mnogo morskih rib po starih cenah.

Številne tatvine koles

Policijska kronika zaznamuje zadnji čas veliko tatvin koles. Ze zadnjih smo jih nekaj navedli. Včerajšnji »Policijski dnevnik« navaja kar 6 tatvin koles v skupni vrednosti 7000 din. Neznani tat je odpeljal izpred Komidarjeve gostilne na Vodnikovi cesti Josipu Vovku 2500 din vredno, črnopleskano mosko kolo znamke »Royal«. Marija Majdičeva je pustila pred gostilno pri »Kaplanu« na Sv. Petra nasipu žensko kolo znamke »Turnir«, vredno 1000 din, črnopleskano. Ko se je vrnila iz gostilne, ni več dobila svojega lepega kolesa. Neznani tat ga je sunil. Pred Černetovo gostilno na Zaloški cesti je slonel 100 din vredno kolo znamke »Triumph«. Kolo je bilo iast Janeza Jagra. Tudi on je imel smolo, da mu je kolo odpeljal neznani tat. Dijaku Marjanu Novaku je tat ukradel na Tyrševi cesti mosko kolo znamke »Majestic«, vredno 800 din. Alojziji Jančičevi je tat odpeljal 300 din vredno žensko kolo znamke »Adler«. Rečniku Alojziju je bilo s Figovčevega dvorišča odpeljano 800 din vredno staro kolo znamke »Tajfun«. Boži Rojčevi je bilo naposled ukraden kolo znamke »Tropke«, vredno 500 din. Zadnji čas so sploh postali kolesarski tatovi zelo agilni in podjetni.

600 gradbenih delavcev stavka v Mariboru

Maribor, 28. maja.

Preteklo soboto so začeli stavkati gradbeni delavci v Ljubljani. Včeraj so jim sledili še njihovi mariborski tovariši. V stavko je stopilo v Mariboru okrog 600 stavbincev, ki so bili zaposleni pri raznih večjih in manjših novih gradnjah v mestu in neposredni okolici. V soboto se je vršilo na teh stavbah glasovanje glede stavke, pa je bilo 90% delavcev za stavko, 8% proti, 2% pa sta se glasovanja vzdržala. Stavka je na podlagi tega sklepa popolna. Vzrok stavke je isti kakor v Ljubljani — delavci zahtevajo povišanje urne mezd za en dinar, dočim ponujajo delodajalci 50 par. V Mariboru so dobivali stavbinji mezdo na podlagi lanske leto za področje naše banovine sklenjene kolektivne pogodbe, ki uvršča Maribor v I. b razred. Na ta način so imeli v Mariboru stavbinji sledeče mezde: zidarji in tesarji po treh letih končane učne dobe na vsaki stavbi ena tretjina 5.50 din, druga 5.75 din in tretja 6 din na uro. Zidarji in tesarji, katerim še ni pretekla triletna doba po izučenju: ena tretjina 4.75, druga 5, tretja 5.25 din na uro. Pomožni delavci nad 18 let starosti: dve tretjini 3.50, ena tretjina 3.75 din na uro. Kakor znano, posreduje v tej stavki ban dr. Natlačen, ki je obljubil delavstvu svojo pomoč, pa je upati, da bo prišlo do sporazuma med obema strankama.

Ivan Vrankar dobil 4 leta robije

Celje, 29. maja.

Okrožno sodišče je svoj čas obsodilo 31 letnega brivskega pomočnika Ivana Vrankarja zaradi zločinstva po čl. 3 zakona o zaščiti države na dve leti in dva meseca strogega zavora. Vrankar se je pri tožil na apelacijsko sodišče, ki pa je njegov priziv zavrnilo in mu zvišalo kazen na štiri leta robije.

Dva mlada nepridiprava - v poboljševalnico

Maribor, 28. maja.

Poročali smo, da sta se danes zagovarjala pred sodnikom za mladoletne zločince dva mlada, komaj 16 letna fantalina iz Maribora, ker sta sodelovala v znani vlomilski tolpi, ki je med drugim izvršila tudi velik vlom v špecerijsko trgovino Ivana Laha na Glavnem trgu ter temu povzročila čez 200.000 din škode. Oba mlada fanta sta pravi žrtvi mariborske ulice. Starši se zanju ne brigajo ter sta že kot šolarja prišla na ulico, kjer sta beračila in nabirali denar za pravljica za sladkarije in kino. Komaj sta šoli odrasla, pa sta se znašla med vlomilci. Sodnik je danes oba obsodil na oddajo v prisilno delavnico.

Ljubljanski velesejem preložen!

Ljubljana, 29. maja.

Po odredbi ministrstva za trgov. in industrijo je letošnji ljubljanski velesejem preložen na nedoločen čas.

Velike tatvine lesa v Savinjski dolini

Celje, 29. maja.

V zadnjih dveh mesecih je bilo ukradenega raznim lesnim trgovcem v občini Šmartno ob Paki precej lesa. Tatovi so les odvažali s skladišč ponoči, ga spravili na Polzele in od tod dalje proti jugu. Lesni trgovci so bili oškodovani za približno 12.000 dinarjev. Orožniki so prijeli sedem sumljivih oseb, od katerih so jih nekaj osumili tatvine, druge pa prikripanja.

Lepa polkovska proslava celjskega polka

Celjski 39. pp. je proslavil danes spomin na zmagovite boje l. 1919. na Koroškem. 28. maj je dan zavzetja Črne po celjskem polku. Na ta dan se zbere naša vojska in ljudstvo ter se skupno spominjajo onih, ki so padli na braniku naše domovine.

Koroški borec so proslavili spomin padlih koroških borec z žalno službo božjo v opatiški cerkvi, pred spomenikom padlih na dvorišču kasarne kralja Petra I. pa je bila žalna svečanost. Obrede je opravil g. Nikolič. Po odigranju vojaške godbe so peveci-vojaki in koroški borec zapeli »Oj Dobrodoča, četa vojakov pa je izstrelila 3 salve.

Polkovna proslava se je pričela šele ob 10 dopoldne na Dečkovem trgu. Na trgu se je zbralo nad 3.000 ljudstva in vojaštva. Po pozdravu polkovne in Malgajevе zastave so opravili cerkvene obrede g. opat Jurak Peter in g. Nikolič. Nato je imel poveljnik 39. pp. polkovnik g. De-far na vojaške krassen vzpodbuden govor, v katerem je poudaril hrabrost in junaštvo celjskega polka v bojih za našo zemljo na severni meji. Na njegov vzklik »Slava junakom«, je padonel po Dečkovem trgu mogočen vzklik »Slava«. Na koncu govora je vojaštvo in ljudstvo vzklikalo vrhovnemu voditelju našemu kralju Petru II.

Na proslavi so bili zastopani vsi uradi, društva, organizacije, posebno častno se je udeležila proslava mladina. Po obredih se je razvila mimo okrajnega glavarstva veličastna parada vojaštva. Občinstvo je viharno pozdravljalo vojake in jim vzklikalo.

Zvečer je priredila ljubljanska Opera za to priliko narodno prireditve »Gorenjski slavček«. Tako je današnje slavlje v Celju bilo najlepše in dostojno spomina onih, ki so dali življenje za domovino.

Da je ta celjska slavnost potekla tudi čisto v duhu narodne sloge, najbolje dokazuje dejstvo, ki je med našim občinstvom vzbudilo mnogo pozornosti, namreč, da so bili v špalirju pomešani člani Fantovskih odsekov in Sokoli ter članice Dekliških krožkov s Sokolicami.

Iz Maribora

Letošnji lavantinski novomašniki. Dne 7. julija bodo posvečeni v mašnike naslednji gojenci V. in IV. letnika lavantinskega kn.-šk. duh. semenišča. Iz V. letnika: Aužnar Mirko od Sv. Jurija ob juž. žel., Brezigar Viktor iz Braslovč, Fekonia Franc, rojen v Gor. Radgoni, stanuje v Mariboru, Kasesnik Ivan iz Šoštanja, Kolenko Ivan iz Crensoveev, Luskar Jožef od Sv. Vida na Planini, Merc Viktor od Sv. Trojice v Halozah, Povh Ivan iz Trbovelj, Savelli Viljem, rojen v Krnjevič, stanuje v Celju, Sovinšek Jožef iz Nove Štite. — Iz IV. letnika: Arh Albert iz Starega trga, Gorican Henrik iz Slov. Bistrice, Kocmut Janez od Sv. Andraja v Slov. gorah, Roblek Peter iz Solčave, Varga Ludvik iz Bogojine. Istočasno bo posvečen v Ljubljani lavantinski bogoslovec Pajk Janko iz Maribora, ki študira V. letnik bogoslovja na teološki fakulteti v Ljubljani.

Požigalec Koražija je dobil 15 let robije

Maribor, 28. maja.

V današnjem »Slov. domu« smo poročali o razpravi, ki je bila proti 36 letnemu hlapcu Avgustu Koražiji — največjemu požigalcu, kar jih je pri nas kdaj prišlo pred sodnike. Koražija, ki je služil sedem let za hlapca pri raznih posestnikih okrog Slovenske Bistrice in na Dravskem polju, je v tem času s požigi uničil 53 posetnikov imetje ter je zažgal 3 hiše, 46 gospodarskih poslopij, 1 senik, 1 listnjak, 8 kozolcev, 1 milin, tri manjše stanovanjske objekte ter veliko zalogo rezanega in tesanega lesa. Povzročil je s temi svojimi zločini 1.546.220 din škode.

Koražija je prišel danes dopoldne pred veliki senat mariborskega okrožnega sodišča. Sedatu je predsedoval predsednik okrožnega sodišča Hudnik, prisodniki pa so bili dr. Čemer,

Nova notranjščina mariborske stolnice

Maribor, 28. maja.

V mariborski stolnici so že precej časa obsežna dela, ki jih občinstvo z velikim zanimanjem spremlja. Ta dela so pod vodstvom inž. arh. Mušiča, izvaja pa jih podjetje Slajmer & Jelenc.

Najvažnejše delo je preureditev romanskih arhivolt. Ta preureditev je zvezana z ojačenjem zidov nad oboki z železobetonskimi prekladami. Pokazalo se je namreč proti pričakovanju, da je zid zelo slab ter je pešeni kamen, iz katerega je zgrajen, že močno preperel. Nastopilo je tako imenovano starostno krčenje zidu (zid se grbanči kakor stara koža), kar ni čudno, če se upošteva, da je zidovje staro že nad 400 let. Pokazalo se je potreba, da se celo gradbeno telo temeljito pregleda ter se z današnjimi tehničnimi sredstvi ojači. O vseh teh posegih se je gradbeno vodstvo posvetovalo z znanim strokovnjakom univ. prof. dr. inž. Kramlom, ki si je započela dela sam ogledal. Na drugi strani pa imajo ta dela tudi velik umetniški arhitektonski poudarek, saj bo glavna cerkvena ladja z obema stranskima vse bolj povezana z enakomernimi polkrožnimi odprtina-mi, kakor pa doslej, ko je bila zvezana z zgolj slučajnimi odprtinami. Ojačitvena dela so v glavnem že gotova. Trenutno se ojačuje še zadnji lok na južni strani ladje ob zvoniku, ki zahteva pri delu največjo pažnjo. V njegovi neposredni bližini se je namreč verjetno v dobi baroka zrušil zvonik ter je uničil del stropa južne stranske ladje.

Po končanih ojačitvenih delih bodo začeli še ta mesec z odpiranjem starih lokov. Prvotno so mislili, da bi se pustila obočna konstrukcija v kamnu odprta. To pa se je izkazalo kot nemogoče, ker je zelo slabo obokana in tudi ne bi dosti estetsko pridobila.

V zvezi s temi deli se bo kompletirala cela notranjost stolnice ter pride kot prva na vrsto predelava podružnice v baročen slogu. Priž-nica bo dobila tudi nove položnejše stopnice.

Pred tednom dni je bil v stolnici tudi preizkus električne razsvetljave, ki je bil nujno potreben iz enostavnega razloga, ker predstavlja umetna razsvetljava cerkvene notranjščine popolnoma individualen problem, ki se ga ne more šablonsko obravnavati. Načelo razsvetljave so rešili tako, da bo presbiterij posredno razsvetljen z žarometi, ki bodo metali svetlobo na lepi rekonstruirani gotski rebrasti strop in bo vse ostalo pod njim le v refleksni svetlobi s stropa. Nasprotno pa bo ladja razsvetljena s pomočjo stropnih lestencev v umetni obrtni izdelavi, tako da bo ostal strop mračen.

Obvestila

Otvoritev nove pogodbene državne pošte Prežganje. Dne 1. junija 1940 se otvori nova državna razredna pošta IV. razreda 4. stopnje Prežganje. Okoliš nove pošte tvorijo kraji Prežganje, Veliko Trebeljevo, Malo Trebeljevo, Mali vrh, Gabrije, Gozd-Reka, Jančje, Laze, Ravno brdo, Besnica, Račica, Koške Poljane, Velika Stanga, Mala Stanga, Dragovšek, Jastrebnik, Ščit, Stangarske Poljane, Tuji grm, Vnanjke, Gostinca, Volavlj, Dolgo brdo.

Otvoritev nove pogodbene drž. pošte Sv. Rupert v Slovenskih goricah. Dne 1. junija 1940 bo odprta nova državna razredna pošta IV. razreda 2. stopnje Sv. Rupert v Slovenskih goricah. Okoliš nove pošte tvorijo kraji Zgornja Voličina, Berkova, Preska gora, Črne, Gorca, Hum, Presjak, Strlec, Hrastovec razum h. št. 67, 66, 69 in 111 ter grašine Hrastovec, ki spadajo k pošti Sv. Lenart v Slov. gor., Spodnja Voličina, Sv. Rupert, Jazbine, Strma gora, Podgrad, Gaj, Črmljenšak, Gradenšak, Nadbišec, Zavrh, Bergovec iz okoliša pošte Sv. Lenart v Slov. gor. ter Selce, Prodenca, Prenosak, Straža, Rogoznica, Prodni vrh, Veliki kot in Dolge njive iz okoliša pošte Sv. Barbara pri Mariboru.

Clements Ripley:

KRIŽANA LJUBEZEN

»Ne bom pozabil!« je istotako značilno odgovoril Buck.

Ko so ostali moški sami, je v trenutku nastala globoka tišina. Pres je sedel na svojem mestu in držal čašo vina na ustih. Ted je stal blizu njega in mirno gledal predse kot bi nekaj globoko premišljeval. Dick je vstal in se z rahlim smehljajem zagledal v Presa, Billy in Buck pa sta ostala nespremenjena na svojih mestih. Kakor bi zbirali svoje misli, utrujen od prejšnjega prepiranja.

Pres je v tej mučni tišini pogledal na okrog, in pogled mu je obvisel na Dicku. Njegov smehljaj ga je dražil.

»Kaj in čemu se smejaš?« se je razdraženo zadril Pres.

»Premišljujem, kako dobro je, da ste se vrnili. Ravno sedaj so nam potrebni naši ljudje in zato nad vse dobrodošli!«

»Toda ne bom vam povedal, da se je razdraženo zadril Pres.

»Premišljujem, kako dobro je, da ste se vrnili. Ravno sedaj so nam potrebni naši ljudje in zato nad vse dobrodošli!«

»Toda ne bom vam povedal, da se je razdraženo zadril Pres.

»Ne pozabite, da smo v tej hiši gostje!« je mirno odgovoril Pres.

»Nesporazumi!« je zaklical Billy, hotel pomiriti razdražene duhove.

»Nikak nesporazumi!« se je uprl Buck. »Tako mislim, čeprav ni bil moj namen, da bi s tem koga žalil.«

»Potem sem zadovoljen!« je odvrnil Pres in si natočil v čašo okusnega vina.

»Vseeno, ali ste ali niste zadovoljni!« je ravnodušno in žaljivo odgovoril Buck, vstal in šel proti vratom.

»Za politične razgovore nismo razpoloženi! Pustimo to in pojdemo v salon, kakaj nas!« je zaključil prepričljivo, ki je za vsako ceno hotel preprečiti vsak skandal.

»Tu smo vsi prijatelji! In to stari prijatelji!«

Pres je ostal sam in se zagledal nekam v daljavo. Zraven njega je ostal Ted.

»Buck hoče izzvati prepirl!« je Pres mirno rekel bratu.

»A Julija skuša ujeti Bucka kot kokoš piščanca v svoje mrež!« je ježno odgovoril Ted.

»Velike dame in kokiši imajo marsikaj skupnega!« je Pres ravnodušno mirno kot bi se ga vse to prav nič ne tikalo,

»Pres, ali je Julija...« je začel Ted, toda Pres ga je mrko prekinil:

»Čim manj boš govoril, tem boljše bo zate!« Ted je obmolknil, se bratu poklonil in odšel. Pres je ostal sam. V rokah je držal na pol napolnjeno čašo vina in stmel predse kot bi premišljeval nekaj zelo važnega. Morda o železnih, o strojih, o neizbežni zmagi svetov nad sužnji in zmagi severa nad jugom, ali morda o vsem tem, kar se je danes tukaj odigralo ali končno morda o Miss Juliji in Amy.

Po njegovem nepremičnem in brezizraznem obrazu in njegovem ravnodušnem pogledu bi ne mogel nihče ujeti niti najmanjše njegove misli.

»Miss Julija vas prosi, da pridete!« je na lahno prišel v sobo stričko Cato in se skoraj sklonil Presu na uho. Iznenadeno se je Pres stresel in se s trdnim pogledom zagledal v prišleca, a ko je videl, da je to samo stričko Cato, je odložil čašo in smehljaje vprašal starega prijatelja:

»Ali so Miss Julijo v času moje odsotnosti mnogo obiskavali?«

»Nič ne prihajal! Bila je vedno doma ali pa je jahala svojega konja. Ali ima vaša žena,« je nadaljeval stričko Cato, kakor bi mu bilo to izpraševanje neprijetno, »za zajtrk rajši čaj ali kavo?«

»Kavo!« je mirno odgovoril Pres in nadaljeval: »Ali je bil Mr. Contrel danes že zelo zgodaj tukaj?«

»Ne... njega do danes sploh še ni bilo tukaj!«

Pres se je nasmehnil, se dvignil, odšel po stopnicah in usmeril svoj čvrti in od-

ločni korak dalje v park. Nad parkom je bila razlita arebrna mesečina in Presova senca je padala poševno, daleč po travi in stezicah...

XIV.

Nočni sestanek.

Mr. Preston Dillard je usmeril svojo korak proti klopi pod eoenčo, stoletno platano. Koraki, čeprav trdi, so mu bili gotovi in usmerjeni. Z okna salona pa je spremljala vsako njegovo kretanje s svojimi velikimi modrimi očmi Miss Julija, vsa srečna, da je prišel brez odlašanja na sestanek. Hitro je zapela svojo belo obleko z velikim zaupanjem v njeno veliko moč in neopazena od gostov stekla po stopnicah v park. Opazil jo je le Buck. Preston se je komaj veedel, ko je že bila poleg njega. Njen nart je bil jasen in popolnoma zgrajen. Ona ga mora zopet osvoboditi in ga vzeti iz naročja oni hladni ženi s severa. On mora biti samo njen in nikogar drugega.

»Pres, zakaj si to etoril?« mu je zašepetala tiho in melodično in mu položila svojo vitko roko na njegovo močno razvito ramo. Gledala je vanj z veliko ljubezno in bila pripravljena etoriti vse, tudi najhujše, samo da bi ei ga pridobila.

»Ker jo ljubim,« je počasi odgovoril Pres, strmeč naravnost predse, ne da bi trenil z očmi.

»A imel si mojo ljubezen!« je znova bolno zašepetala Julija. V njenem glasu je drhtela globoka melanholija,

»Toda sem jo izgubil!«

»Ali niso bili najini spomini močnejši od njene ljubezni?« ga je očitačje vprašala Julija in se zagledala v njegove globoke oči, ki so bile zaprte kot bi bile mrtve.

»Ne jezi se, toda povedati mi moraš vse resnico,« je nadaljevala Julija vsa iz sebe in Pres je čutil, kako mu udarja v hladno in stisnjeni obraz topli dihi njene vročega in boleznega govora. Vsaka beseda ji je bila vroča kot bi ji že gorila na srcu. »Kaj želiš? Da jočem pred teboj, povej! Zaradi nikogar in pred nikomur se nisem do danes jokala... razen zaradi tebe... Ali se spominjaš... dvakrat... Povej, ali se spominjaš tega?«

»Spominjam se vsega, kar si povedala ali storila, toda vse to je pozabljeno!« je odgovoril Pres, ko je Julija, utrujena od občutka pomlajene ljubezni obmolnila in jo je zabolel občutek ljubezni, pomešan z ljuboosumnostjo in užaljenostjo zapuščene ženske. Vsa zavita v tišino tajstvennega, nemega sijaja z mesečino pržkane noči je Julija strmela v Presa. »Vse je končano, Julija!«

»Končano!« je pridrušeno in ubito ponovila. »Kaj bi bila morala storiti, povej, da bi te bila zadržala za sebe? Ali naj bi bila prišla k tebi? Zares sem tudi to želela... in verjamem mi, dragi, ravno zaradi tega, ker sem to tako želela, nisem mogla priti k tebi! Ali me razumeš? Zopet je obmolnila vsa zaripla in razburjena od čustva svoje utrujene duše.

Od tu in tam

Ban banovine Hrvatske je imenoval prosvetni svet banovine in mu za predsednika postavil znanega profesorja na komercialni visoki šoli dr. Ivana. Ostali člani prosvetnega sveta pa so vseučiliški in gimnazijski profesorji, zastopnik učiteljskega, zastopnik Seljačke Sloge, zastopnik katoliške cerkve ter muslimanski iman iz Zagreba.

Novoimenovani občinski odbor v Zagrebu je prevzel svoje posle. Odborniki so po vrsti položili prisego, ki je predpisana. Zupan Mate Staričević je imel otvoritveni govor, v katerem se je največ bavalo z denarnim stanjem zagrebske občine in povedal, da to stanje ni tako ugodno, kakor se javnosti zdi. Občina ima veliko dolgovi in je samo Osrednjemu uradu za zavarovanje delavcev dolžna celih 89 milijonov dinarjev, zaradi katerih se misli Suzor sedaj vključiti na mestno imetje. Poleg tega mora občina začeti sicer kaeno, pa vendarle še kolikor toliko na pravi način graditi zavetišča pred letalskimi napadi, kajti doselej občina ni storila v tej smeri prav nič. Zagreb je v tem pogledu močno zaostajal za drugimi jugoslovanskimi mesti, zlasti pa za Ljubljano in Beogradom. Na vsak način, tako je župan izjavil, bo morala nova občinska uprava poskrbeti, da se od uravnovesili izdatki občine z njenimi dohodki.

Hrvaške občinske volitve, ki so se samo po sebi umevno končale z veliko in neoporečno zmago Hrvaške stranke, so dale povod »Hrvaškemu dnevniku«, da je napisal tudi sledeče besede: »Današnja Hrvatska je plod dolgotrajne borbe hrvaškega naroda in njegove trdne volje, da brani svojo obstoj, svojo svobodo in svojo narodno posest. In zato bo imel proti sebi vse hrvaški narod tišči, ki bi poskušal lomiti ali pa drobiti našo narodno moč. Čeprav o tem ni bilo mogoče nikdar dvomiti, pa je vendar treba to ponovno poudariti, da se kdo ne bi prevaril.«

Mednarodni zapleti so potisnili popolnoma v ozadje naše domače dogodke in se časopisje veliko večji meri posveča stališču naše države do dogodkov, ki bi se utegnili še zgoditi in kateri bi utegnili zadeti tudi našo državo. Vsi listi brez izjeme povdarjajo, da bi vsaka nevarnost našla vso našo državo strnjeno in pripravljeno na vse žrtve. Vse jugoslovansko ljudstvo zna ceniti svojo državo in zato jo bo znalo tudi z vsemi svojimi silami braniti. Tako piše tudi muslimanski »Pravda«, ki pravi, da bodo vsi dali domovini tišči, kar ona od njih zahteva. Ljudje, ki vodijo usodo Jugoslavije, uživajo polno zaupanje vsega ljudstva.

Obiski hrvaških književnikov v Ljubljani in Mariboru ter obisk slovenskih književnikov v Zagrebu so imeli močan odmev v vsej jugoslovanski javnosti. Obiski so bili prča zblizanja slovenskega in hrvaškega naroda, in da so prvi začeli s temeljitim delom književniškega. Takoj nato se je pojavila tudi misel, da bi prišli srbski književniki v Ljubljano, nato pa bi slovenski književniki vrnili obisk v Beogradu. To zamisel so tako pri nas kakor v Beogradu simpatično pozdravili, kajti prav sedaj je po mnenju poznavalcev razmer najlepši čas, da se začne jugoslovanski narod med seboj spoznavati in večji meri kakor pa so se doslej. Osnovni pogoj za pravilno razumevanje težav vseh jugoslovanskih narodov je bil podan s hrvaško srbskim sporazumom, ki je razpodelil megle, ki jih je politična napetost etalno kopicila na jugoslovanskem nebu in samo ne bila razpore, ne pa pospeševala medsebojno zblizanje.

Bosanski frančiškani si bodo postavili novo bogoslovje in cerkev v Sarajevu. Dobili so že stavbni prostor in sicer na igrišču sarajevskega nogometnega kluba Saka. Frančiškani bodo dali za nove zgradbe 6 milijonov dinarjev. V Sarajevu se je zbral odbor 50 najbolj uglednih meščanov, ki bodo zbirali prispevke za frančiškansko semenišče. Računajo, da bodo potrební denar v kratkem času zbrali.

Odbor za propagando domačih pogonskih sredstev in goriv je izdal pozive na vse lastnike benzinov, vozil in lastnikov motorjev, ki služijo industriji, naj bi v interesu štednje in narodne obrambe počasi opustili benzin in prešli na uporabo domačih pogonskih goriv. S tem ne bi samo koristili narodni obrambi, ker naša država je glede benzinov in nafte odvisna od tujine, temveč bi tudi sami mnogo prihranili. Odbor za propagando domačih goriv pravi, da se da v nekaterih primerih prihraniti pri uporabi domačih goriv do 70% na stroških. Tako bi na primer prihranili pri tovornem avtomobilu, ki dnevno prevozi 100 kilometrov, letno do 60.000 dinarjev. Avtobus, ki dnevno prevozi pot 150 kilometrov, bi letno prihranil 90.000 dinarjev. Urad za propagando domačih goriv daje vsem zainteresiranim vsa potrebna pojasnila in jim daje obenem tudi seznam literature, ki obravnava uporabo domačih pogonskih goriv.

Spremembo učnega načrta za sedmi in osmi gimnazijski razred zahtevajo starši v Bjelovaru. Tamkajšnje društvo »Sola in dom« je imelo zborovanje, na katerem so številni govorniki povdarjali zahtevo, da je treba vpeljati v sedmi in osmi gimnazijski razred sociologijo kot obvezen predmet, kajti učenci kažejo za ta predmet veliko zanimanje, nimajo pa priložnosti, da bi se z njimi strokovno seznanili. Prav tako pa zahtevajo starši, da se ukine kot nepotreben sprejemni izpit za prvo gimnazijo in polaganje male mature.

Silno predznanje so bili razbojniki, ki so v Novem Sadu oplenili neko trgovino in odnesli blago. Razbojniki so vdrl v trgovino tedaj, ko je lastnica trgovine zaprla. Naglo so poharili več vreč, jih nabasali s tobakom in drugim blagom, nato pa so pobegnili proti Donavi. Lastnica trgovine je kmalu stekla za njimi in še videla, kako sta dva vlomilca metala vreče na čoln, s katerim sta se kasneje odpeljala čez reko v Srem. Policija je pohitela za vlomilci, toda ti so srečno odnesli pete in se skrili na drugi strani reke. Pač pa so prišli nekake čolnarja, ki je prepejal čez reko razbojnike. Može pravi, da ni imel niti pojma, da prevaža razbojnike.

Da bi lažje dibil, si je zarezal grlo kmet Mojilo Strbački iz Sremske Mitrovice. Nearečnika je že dolgo leta mučila nahuha. Pred dvema dnevi je se zelo slabo počutil. Ker ga je preveč dušilo, je vzel britvico in si naredil rano na vratu, ker je mislil, da si bo s tem dihanje olajšal, če si bo pušal nekaj krvi. Toda rana se je prehitela in zaradi prevelike izgube krvi je rezeval nazadnje padel v nezavest. Ko so ga domači našli, so ga dali takoj prepeljati v bolnišnico. Toda tam je mož podlegel.

Svojo ženo pijanko je s sekiro pobil kmet Andrej Čeri iz vasi Cebelovac pri Bjelovaru. Sprva se je z ženo razumel, dokler se ni začela vdajati razvratnemu življenju in alkoholu. Poslej je prihajalo pogosto do preprirov v hiši. Nedavno je prišel mož domov, žene pa ni bilo v hiši. Iskal jo je šel in jo našel pijano v neki gostilni. Odvedel jo je domov, toda doma se je žena spravila nadenj. Zgrabila je za sekiro in ga mahnila po hrbtu. Andrej je imel še vseeno toliko moči, da se je drugemu udarcu izognil, in takoj z njim izvil sekiro iz rok. V besu pa je zamahnil in ji z udarcem presekla glavo. Žena je obležala takoj mrtva. Morilec se je sam nato prijavil orožnikom.

Film o milijonih lepih deklet, ki sanjajo o slavi in umetnosti filmskih zvezdnici!

Luise Rainer

slavna Dunajčanka, ki si je priborila največjo nagrado ameriške akademije za filmsko umetnost.

Dramatska šola

Danes premiera! Ob 16., 19. in 21

Kino Union Tel. 22-21

Iz sodne in policijske kronike

Identif ciran samomorilec - Ukradene preproge - Razne zemljiške in hišne kupčije

Ljubljana, 29. maja.

Kakor smo že v ponedeljek poročali, so našli v bližini križišča Puharjeve ulice in železniške proge v Tivoliju neznanega mrtveca, ki je bil povežen od tržaškega vlaka. Pri njem niso našli nikakih dokumentov. Zanimivo je, da so pri mrtvemu našli kar dve kinovstopnici z istim datumom. Samomorilni kandidat je zadnje ure, kakor je videti, prebil po kinematografih. Včeraj sta se zglasila na ljubljanski policijski samomorilec brat in sestra iz Maribora o. s. Konjic. Po pristanu in drugih predmetih sta spoznala, da gre za njunega brata Franceta. Je bil to l. 1919 v Konjicah rojeni pekovski pomočnik France Černec. Svojemu bratu v Mariboru je iz Ljubljane pisal, da gre prostovoljno v smrt. V Ljubljano je nalašč prišel iz Konjic.

Ljubljanska policija zasleduje zelo nevarnega tatu zimskih sukenj in spomladanskih površnikov. Je to trgovski pomočnik Kretzenbacher Oton, rojen 1912 v Celju in tja pristojen. Letos 25. maja je bil ovađen zaradi tatvine suknje, toda Oton je pravočasno pobegnil iz Ljubljane.

Vlačugar in delomržež je, kakor ga opisuje policijsko poročilo, 27 letni Ciril Janez iz Begunj, okraj Radovljica, kovaški pomočnik, ki se klati po Gorenjskem in kraje povsod, kjer dobi za to priliko. Posestniku Petru Beštru v Vodicah pri Kranju je odnesel mnogo blaga v vrednosti 2890 din. Ukradel je drugod tudi dve moški kolesi v vrednosti 2500 din.

Tudi na deželi močno krajevo kolesa. Kakor poroča orožniška postaja na Ježici, je bilo posestniku Francetu Hrovatu na Črnučah ukradeno moško kolo, vredno 1000 din, črno pleskano, znamke »HAG«. Matiji Majdič, delavec v Savljah, je bilo ukradeno tudi 1000 din vredno, rdeče pleskano moško kolo, znamke »Viktorija«. Ljubljanska policija je bila iz Cezira v Bosni obveščena, da so tam neznani vlomilci vdrl v tamošnje džamije ter odnesli 7 lepih bosanskih preprog v vrednosti 300.000 din. Baje so tatovi odnesli preproge v Ljubljano.

Kakor smo že včeraj poročali, zaznamuje zemljiška knjiga v maju izredno veliko kupnih pogodb. Danes navajamo nekatere večje kupčije, kakor sledi:

Centralna vinarna d. d. v Ljubljani je prodala Mariji Lebarjevi, soprogi zidarskega mojstra v Ljubljani, Jesenkova ulica 22, parcelo

št. 458/6 k. o. Spodnja Šiška v izmeri 530 m² za 200.000 din.

Hočevar Franc, posestnik v Zgornji Hrušici št. 6, je prodal Francetu Rupniku, orožniškemu naredniku v Lašvi, Zenica v Bosni, del parcele št. 1215 k. o. Bizovik za 19.707 din.

Belec Karl, posestnik v St. Vidu nad Ljubljano, je prodal Kmeti Kmeti hranilnici in posojilnici v St. Vidu nad Ljubljano parcelo št. 41 njiva k. o. St. Vid v izmeri 1239 m² za 154.875 din. Kvadrantni meter je bil po 125 din.

Skok Marija, posestnica žena v Spodnjih Pirničah je prodala Karlu Satterju, Dolnice 10 pri St. Vidu nad Ljubljano parcelo št. 124/1 k. o. Glince za 15.000 din.

Kmetka posojilnica ljubljanske okolice je prodala Rozi Outratu, zasebni uradnici Ljubljana, Bleiweisova cesta 46, parcelo št. 1207/11 k. o. Vič v izmeri 594 m² za 59.400 din.

Kušar Lucija, posestnica Ljubljana-Moste, Poljska pot 38 a, je prodala dr. Otonu Hötzu, notarskemu pripravniku v Ljubljani, Bleiweisova cesta 46, nepremičnino vlož. št. 485 k. o. Moste (hiša z vrtom) za 130.000 din.

Ašič Maks, kaplan pri Sv. Križu, okraj Ljutomer, je prodal Jožici Zajiček, trgovki v Ljubljani, Poljanska cesta 33, nepremičnino vlož. št. 314 k. o. Poljansko predmestje (hiša št. 14 na Strmi poti) za 150.000 din.

Kovič Janko, posestnik v Ljubljani, Majke Jugovičeve ulica 6, je prodal gđ. Mariji Gospodarič, zasebnici v Ljubljani, Holzapflove ulica št. 7, parc. št. 302/15 k. o. Petersko predmestje I. del v izmeri 312 m² za 25.700 din.

Dolinar Anton, posestnik v Kozarjih št. 29, je prodal Ivanki Berglezovič, zasebnici v Ljubljani, Rutarjeva ulica št. 7, parcelo št. 2007/2 travnik k. o. Dobrova v izmeri 1474 m² za 33.165 din.

Stepić Mirko, posestnik in vinski trgovec, Ljubljana VII, Tržna ulica 6, je prodal gđ. Nežiki Virantovi, trgovski sotrudnici, Ljubljana, Gradšče 14, parcelo št. 192/3 k. o. Dravlj v izmeri 603 m² za 21.105 din.

Svoljšak Ivanka, posestnica v Ljubljani, Strmi pot št. 6, je prodala Ladu Goltesu, trgovskemu potniku, Ljubljana, Linhartova ulica 5, parcelo št. 283/1 vrt k. o. Poljansko predmestje v izmeri 687 m² za 60.000 din.

Anton baron Codelli, Ljubljana, Kodeljevo, je prodal gradbeni zadrugi »Krekov dom« v Ljubljani (načelnik Burkelc Alojzij, Ljubljana, Povšetova ulica št. 72) parcelo št. 168/50 k. o. Udmat v izmeri 500 m² za 30.000 din.

Strukelj Ivan, posestnik iz Pržanja št. 2 pri St. Vidu nad Ljubljano, je prodal Ivani Jenkovi, Mariji Jenkovi in dr. Franu Jenku, zasebnikom iz Jame št. 16, posestvo vlož. št. 818 k. o. Zgornja Šiška (hiša z vrtom) za 85.000 din.

Dečman Pavel, posestnik v Novem Udmatu, in žena Alojzija sta prodala Franu Rodetu, posestniku in mesarju v Ljubljani, Zaloška cesta, parcelo št. 879 k. o. Moste v izmeri 7312 m² za 40.000 din.

Cirman Janez, posestnik in strojevodja drž. žel. v Ljubljani VII, Medvedova ulica 17, in Josip Perhace, poslovođa kurilnice, Ljubljana VII, Cernetova ulica 29, sta prodala dr. Josipu Rantu, zobozdravniku, Ljubljana, Miklošičeva cesta 17, parcelo št. 259/3 njiva k. o. Spodnja Šiška za 180.000 din.

Ustar Anton, lekarnar v Ljubljani, in soproga Anica, Ljubljana, Tavčarjeva ulica št. 13, sta prodala Mariji Tevževi, posestnici, Ljubljana, Vodovodna cesta 5, parcelo št. 230/4 v izmeri 535 m², parcelo št. 230/5 v izmeri 596 m² in parcelo 230/6 v izmeri 259/7 v izmeri 597 m², vse spadajoče pod k. o. Brinje, za 113.500 din.

Štrajna toča uničila polja v pet župnijah v Slov. goricah

Maribor, 28. maja.

Včerajšnji dan je bil za velik del Slovenskih gor, za njihove najlepše kraje v srednjem delu usoden. Zadelo jih je katastrofa, kakršne niti najstarejši ljudje ne pomnijo ter je pet župnij gospodarsko naravnost uničila. Ne sreča je tem hujša, ker so ti kraji bili že lani prizadeti zaradi vremenskih nepriklj ter slabe letine.

Včeraj popoldne so se zbirali nad srednjim delom Slovenskih goric temni oblaki, ki so prihajali od severa ter niso nič dobrega obetali. Nebo je čisto zatemnelo, vihar je čimdalje hujše pritiskal in v oblakih je hrumelo in šumelo, da je vse v silnem strahu pričakovalo hudo uro. Res ni trajalo dolgo, pa je prihrumelo silovito neurje. Orkan je hrul v smeri od severovzhoda, vlił se je strašen nalič, kakor da so se utrgali oblaki, nato pa se je vsipala toča, ki je v nekaj minutah vse pobelila, kakor da je te kraje zapadel nseg. Ko je toča nehala padati, so ljudje obupani prihiteli iz zavetišč ter gledali strašno razdejavanje.

Toča je oklestila vse kraje, ki leže med Muro pri Čmureku pa navzdol do bližine Pesnice ter na zapadu nekako do železniške proge Maribor—Št. Ilj. Prihrumela je tudi na zapadno stran proge ter padala v Kungoti in Svečini, vendar tam ni povzročila take škode. Usodno je zbila južno zapadno del župnije Marije Snežne, del župnije Sv. Ana, skoraj ves Sv. Jurij v Slov. gor., najhujše pa občini Malna in Partine, potem skoraj celo župnijo Sv. Jakob v Slov. gor. in velik del župnije Jarenina. Pri Mariji Snežni, pri Sv. Juriju in pri Sv. Jakobu ležijo še danes celi kupi toče, tako na visoko jo je nametalo. Uničeni so dobesedno vsi vinogradi, sadonosniki, zimski posevki, trava pa je zbila čisto v tla, tako da ne bo nobene košnje. Letos bo še hujše pomanjkanje krme kakor lani, tlaši so morali konec letošnje zime živini pokladati v teh krajih že stolčeno rožje iz vinogradov. Letos pa živine sploh ne bodo mogli več rediti.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer- sko stanje	Tempera- tura v °C	Relativna vlaga v %	Veter smernost (jakost)	Pada- vine m/m	Vredn.
Ljubljana	759.4	25.0	13.8	89	10	0
Maribor	759.1	20.0	12.0	80	3	0
Zagreb	760.2	25.0	8.0	90	10	NE ₁
Belgrad	760.5	25.0	10.0	80	10	NW ₁
Sarajevo	761.8	26.0	12.0	90	7	0
Vis	760.7	19.0	14.0	80	10	SE ₇
Split	760.4	25.0	17.0	60	7	NF ₁
Kumbar	760.5	25.0	16.0	60	8	SE ₂
Rab	763.0	23.0	16.0	70	5	0
Judubrovnik	760.2	23.0	14.0	60	5	SE ₁

Vremenska napoved: Spremenljiva oblačnost, od časa do časa rahel dež.

SPORTNE VESTI

Koledar

Danes, sredo, 29. maja: Magdalena.
Četrtek, 30. maja: Ivana Orleanska.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa cesta 41; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4; mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Izredno zanimiva in aktualna je edicija, ki sta jo pripravila slikar Nikolaj Pirnat in pesnik Igor Torkar. Na satiričen način osvetljuje gnile plati dobe in činitelje, ki se v njej udeležujejo. Bralec čuti, kako potrebno je v teh časih tako grenko zdravilo. Knjiga nosi naslov »Blazni kronos«, izšla bo v nekaj dneh ter jo je naročiti na naslov Boris Fakin, Vič, Meščanska šola. Kdor se naroči že zdaj, jo bo dobil za 40 dinarjev.

Z 31. majem 1940 bo zaradi dovršitvenih del na drž. cesti št. 2 v odseku Jeperca-Labore ta odsek zaprt za čas 10 do 14 dni. Promet v smeri Ljubljana-Kranj bo potekal po banovinski cesti Medvode-Mavčič-Labore, promet v smeri Kranj-Ljubljana pa po banovinski cesti Stražišče-Suha-Jeperca.

Združenje gledaliških igralcev v Ljubljani se v imenu slavljenca Daneša Josipa in v svojem imenu, kar najiskrenejše zahvaljuje banu g. dr. M. Natlačenju, županu mesta Ljubljane g. dr. J. Adleščiču, Upravi Narodnega gledališča v Ljubljani, senatorju hrvaških igralcev g. M. Markoviču, vsem slavljenčevim prijateljem ter vsemu ostalemu občinstvu za tako topel in prijeten večer ob priliki proslave 40 letnega umetniškega dela slovenskega igralca Daneša Josipa. — Za Združenje gled. igralcev: L. Drenovec, predsednik, S. Jan, tajnik.

Obvezo cepljenje proti davici prav maglo napreduje in je mestni fizik že cepil nad 4000 šolskih otrok. V ponedeljek se je pričelo cepljenje tudi predšolskih otrok v prostorih mestnega fizikata v Mestnem domu ter so starši hvale vredno pripeljali svoje radi svoje otroke cepiti, da je mestni fizik v dveh dneh s cepljenjem zavaroval že 500 malih ljubljancev zoper davico. V mestnem fizikatu bo cepljenje trajalo do 6. junija vsak dan od 9. do 11. ure in 16. do 18. ure. Danes v sredo ob 16. uri bo cepljenje predšolske mladine v Mostah in v Sp. Šiški v tamošnjih šolskih prostorih, jutri v četrtek na Viču in za Bežigradom ter v petek na Barju, povsod v tamošnjih šolskih prostorih ob 16. uri. Starši se zavedajo, da je cepljenje življenjske važnosti in ni združeno z nobeno nevarnostjo za zdravje, zato pa zelo vestno vodijo otroke cepiti, da obvarujejo zdravje svojih in tudi tujih otrok pred nevarno epidemijo. Mestni fizik je še čez tri tedne po prvem cepljenju, kar naj starši upoštevajo. Opozarjamo pa spet, da mora biti cepljena tudi vsa ona mladina od 2. pa do 10. leta, ki je davico že prebolela. Zaradi strogosti zakona o zatiranju nalezljivih bolezni, naj se nikdo ne izogne cepljenju, ker je mestni fizik prisiljen, da neupravičen izostanek ali prekinitev cepljenja mora po zakonu strogo kaznovati.

Sirene za naznanjanje letalskih napadov bo mestni zaščitni urad spet preizkušal v četrtek, dne 30. maja ob 11. dopoldne na raznih krajih mesta, na kar opozarjamo občinstvo, da se ne bo razburjalo. Hkrati pa javnost opozarjamo posebno na to, da bo v četrtek zadnja preizkušnja siren, ki jih je nabavila mestna občina, pozneje bodo pa sirene tulile le tedaj, če bo dejanska nevarnost.

Odbor Frančiškanske proslave vlnjudo naproša svoje člane, da poravnajo klarinaro najkasneje do 1. junija 1940. Blagajničarko, oziroma njenega namestnika, je dobiti vsako sredo in soboto od 5. do 7. ure popoldne v Škrabčevi sobi, Frančiškanski prehod.

Obrotna higiena je naslov novega skioptičnega predavanja, ki ga je dala izdelati Delavska zbornica. Predavanje ima 78 slik, ki nazorno prikazujejo, kaj bi morali delavci v najrazličnejših poklicih vedeti, da bi varovali svoje zdravje. Predavanje pojasnjuje, kako raste in pada delovna moč človeka, telesne sposobnosti, ki so potrebne za posamezne poklice, zavarovalne naprave, ki bi jih morale po zakonu imeti delavnice in tovarne, priprave in načine za prvo pomoč v nevarnosti, delavčovo prehrano, domačo higieno itd. S tem predavanjem bi se morali seznaniti vsi delavci. Delavska zbornica brezplačno izposoja tekst predavanja in slike registriranim strokovnim organizacijam pod običajnimi pogoji, ki veljajo za izposojanje njenih skioptičnih predavanj.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

DRAMA — začetek ob 8 svedci

Sreda, 29. maja: »Severna lisica«. Red Sreda. Četrtek, 30. maja: »Revizor«. Red B. Gostovnja Mihajla Markoviča iz Zagreba.

Petek, 31. maja: »Jakob Ruda«. Igrajo maturanti klasične gimnazije. Izven.

Sobota, 1. junija: »Naša kri«. Premiera. Premierski abonma.

OPERA — začetek ob 8 svedci

Sreda, 29. maja: »Boris Godunov«. Premierski abonma. Gostovanje baritonista inž. Nikole Cvejiča iz Belgrada.

Četrtek, 30. maja: »Kleopatra«. Red Četrtek. Petek, 31. maja: Zaprt.

Sobota, 1. junija: »Evgenij Onegin«. Red A. Gostovanje baritonista inž. Nikole Cvejiča, člana belgrajske opere.

Nedelja, 2. junija: »Tosca«. Izven. Gostovanje Teje Labošve iz Zagreba in Borisa Popova. Znižane cene.

Repertoar Narodnega gledališča v Mariboru

Sreda, 29. maja ob 20: »Ples v maskah«. Premiera. Red A.

Odkod vse kanijo Nemci zgrabiti Angleže

Kar se Nemcem ni posrečilo po diplomatski poti, skušajo doseči z oboroženo silo, namreč ločiti Francijo od Anglije

Ze predčerašnja poročila z zahodnih bojišč niso napovedovala nič ugodnega za zavezniško armado, ki so jo Nemci pred nekaj dnevi odrezali od ostale francosko-angleške vojske v Franciji. Prav za prav poročila niso povedala še nič točnega, ustvarjala pa so vseeno nekako hudo slutnjo, da bo zavezniškim začela na bojnem polju — čeprav samo tam — bolj huda presti. Nekako čudno dosledno se zadnje čase izpolnjujejo te črne slutnje. Poročila so že davno trdila, da so Angleži in Francozi že nadomestili to, kar so zamudili v prejšnjih letih, ko se niso dovolj oboroževali. Potem so začeli poudarjati, da čas odlično dela za zavezniške, saj se bo sovražnik palogoma le »utrudil« in se tako sam premagal, ne da bi bilo treba preveč prelivati kri. Kakor vselej — od tistega trenutka dalje, ko je pred štirimi leti padlo Posarje v nemške roke — tako se tudi zdaj pred Nemci vse podira. Kot domine padajo države druga za drugo, čeprav človek v zadnjem času le dobiva vtis, da to podiranje »domin« ne gre več tako lahko izpod rok, kakor je šlo ob začetku? Jasnó, saj prihajajo na vrsto vedno večje in močnejše države, da celo imperiji, o katerih je pač težko misliti, da bi tako hitro padli na kolena.

Vso resnost položaja so Angleži in Francozi spoznali menda šele po 10. maju, ko se jim je bojišče pomaknilo bližje, in zavezniški niso mogli več računati s tem, da bi drugi narodi krvaveli zase in seveda tudi zanje, kakor so očitali Nemci. Kaj hitro so po padcu Avstrije preplavljale svet vedno sveže novice, da so padle Sudetske pokrajine in nato kmalu vsa Češkoslovaška, Poljska, del Finske, Danska, Norveška, po 10. maju Nizozemska in zdaj še Belgija, ko se je njenemu kralju zdelo umestno dati povelje svoji vojski, naj se uda. Te nenadne odločitve belgijskega kralja gotovo ni nihče pričakoval, gotovo pa najmanj Francozi in Angleži, ki so Belgijcem na njihovo nujno prošnjo v trenutku nemškega napada takoj hiteli na pomoč. Belgija je torej zaenkrat pokopana in se bodo morale francoske in angleške čete odslej boriti same. Zanašanja na druge je zdaj res konec, seveda če izvzamemo Ameriko, o kateri mnogi mislijo, da bo v kratkem z dejanjem stopila na stran evropskih zaveznikov in odločilno posegla v potek dogodkov. To pa je morda tudi samo tolažba, ki jo utegne biti spet konec ob prvem neprijetnem presenečenju.

Kar ni zmogla diplomacija, naj doseže orožje

Zdaj se evropske javnosti, ki se zanima podrobneje za potek sedanjega vojne, polasča vedno bolj prepričanje, da Nemcija skuša doseči z oboroženo silo to, kar se ji prej ni moglo na noben način posrečiti z diplomatskimi naskoki, namreč ločiti Francijo od Anglije. Če pogledamo na zemljevidu, koliko zemlje med obema državama je padlo do zdaj že v nemške roke, se zdi, da bodo Nemci kaj kmalu zares pregradiли ob državi in potem poskusili vsako zase prisiliti na kolena. Zdi se celo, da imajo Nemci Angleže neprimerno bolj v želodcu, kakor pa Francoze, saj je ves srd naprjen v prvi vrsti le proti Angliji. Morda je vzrok tudi v tem, ker Nemci preveč cenijo sposobnosti francoskega vojaka, kadar mora braniti svojo lastno zemljo, vedo pa na drugi strani, da je Anglež le vojak s svinčnikom v roki.

Nemčija se bo najprej spravila nad Anglijo

Nič kaj ni po časopisu govora o tem, da bi Nemci nameravali kaj kmalu nadaljevati s svojim prodiranjem na francosko ozemlje, pač pa se slišijo vedno pogostejše glasovi, da se bo Nemčija najprej spravila nad Anglijo, svoje dosedanje postojanke na zahodnem francoskem bojišču pa da bo skušala obdržati. Tako so začeli pisati pred vsem italijanski časopisi, ki o nemški taktiki in o nemških načrtih ter uspehih vedo še posebno mnogo povedati. Tako piše turinska »Stampa« v eni svoji zadnjih števil, da bo Nemčija zdaj napadla Anglijo od štirih strani in sicer: od Rokavskega preliva, od norveške strani, z Irske, kjer namerava s pomočjo padalcev zasesti važnejše postojanke in nato prodirati proti Londonu, s četrte strani pa še z neba, pri čemer seveda spet misli na padalce, kakor tudi na bombardiranje angleških mest, predvsem industrijskih, ter pristanišč, da ne bi angleško brodogradnjo imelo nikjer več svojih oporišč.

Ni izbire: Kupec: »Ze dvajset trgovin sem danes obšel, pa nisem našel tega, kar sem želel.« — Meščan: »Kaj ste pa iskali?« — Kupec: »Kredit.«

„Odbili bomo napad, četudi od štirih strani hkrati“

Ceprav Angleži samo priznavajo, da je nevarnost zanje velika, vendar so še vedno trdno prepričani, da bodo že spričo svoje sedanje pripravljenosti le mogli odbiti sovražne napade od vseh štirih strani, čeprav bi bili izvedeni istočasno. Neomajna je njihova vera, da se bodo lahko dalj časa branili, kakor pa jih bo mogel sovražnik napadati. Branilec je danes lahko dosti slabši od napadalca, pa mu ta vse eno ne more do živega. Glavno je, da ima dovolj hrabrih vojakov, dovolj obrambnega orožja in municije ter potrebne hrane za vojaštvo in civilno prebivalstvo.

Mnenje vojaških strokovnjakov

Po mnenju zavezniških in nevtralnih vojaških strokovnjakov se Nemcem na noben način ne more posrečiti, da bi izkrcavali svoje čete na Angleškem, ker je britansko obalsko topništvo in letalstvo preveč močno, da bi to dovoljevalo. Tudi če bi se Nemcem res posrečilo na kake mkrakju izkrcati svoje čete, bi to pomenilo neke vrste Pirovo zmago brez stvarnih uspehov. Če se kaj takšnega ne bi

moglo posrečiti niti čez Rokavski preliv, koliko težje bi bil šele izvedljiv uspešen napad od Norveške strani. Se najbolj nevarna se zdi nemška nakana, da bi najprej zasedli škoto, kjer se že zdaj kažejo zelo sumljivi pojavi raznih zarot in podtalnega tujega rovarjenja, od tam pa bi nato prodirali z druge strani nad London. Tudi to nevarnost so Angleži menda le še pravočasno opazili in storili potrebne korake, da takšne sovražne namene preprečijo. No, in končno preostaja samo še napad »z neba«. Verjetno je, da bodo Nemci poskušali zgrabiti Angleže tudi od zgoraj. Vprašanje pa je, čigava poročila o letalskih spopadih so bila do zdaj bolj točna, zavezniška, ali nasprotna. Vsekakor smo lahko prepričani, da zavezniška letala niso slabša kot nemška, čeprav jih je morda do zdaj še nekoliko manj, letalci pa najbrž tudi ne. In če povrhu še upoštevamo, da bodo v primeru nemške »totalnega« letalskega napada na Anglijo Angleži v položaju branilca, potem smemo zanje prerokovati najmanj tak ugoden izid teh spopadov, kakor za nasprotnika.

Tako nekako mislijo najrazličnejši vojaški strokovnjaki o bodočih napovedanih dogodkih, ki naj bi se odigrali v najkrajšem času nad Anglijo in pri katerih bo treba vsekakor spet računati z največjo, tolikokrat že dokazano udarno silo Nemčije. Pravijo, da je z odločitvijo treba računati kaj kmalu, kajti vsaka stvar, za katero se ima tudi nasprotnik čas pripraviti, se navadno izjalovi, bliskovitost pa se tam, kjer lahko odloča tudi sila, vedno obnese.

Z nemškega zaledja prevažajo na bojišče nove čete, municijo, bencin in seveda tudi hrano za vojaše, ki je prva stvar, če hoče kdo doseči v vojni uspeh. Vso prevozniško službo opravljajo, kakor se vidi, avtomobili.

Morje je požrlo že neizmerne zaklade

Čeprav je potopljeni zaklad dostikrat ogromen, ga vselej ni vredno dvigati

Neizmerne so bogastva, ki leže na dnu morja. Vedno se je našel kdo — danes imamo celo take družbe — ki je skušal privleči ta ali oni zaklad na dan. Toda taki poskusi se težko posrečijo, ker je mnogokrat težavno določiti točno mesto, kjer se je ladja potopila. Poskusi pa so tudi dragi. Francoški pisatelj Jules Verne je v svojem romanu »Dvajset tisoč milj pod morjem« opisal tak poskus dvigovanja potopljenega zaklada. Podmornica »Nautilus« pod poveljstvom kapitana Nema je skušala dvigniti zaklade potopljene španske galeje, ki se je potopila leta 1702. Skozi dvojna vrata podmornice so splavali mornarji — oblečeni v skafandre — k ladji in začeli izpraznjevati zaboje, napolnjene z zlatom in dragimi kamni. Ti zakladi naj bi bili v pomoč narodom, ki so se borili za svobodo, in kapitan Nemo jih je odpeljal na Kreto...

Zakladi Vandalov

Če bi danes oživel ti Jules Vernovi junaki in prišli pogledat na svet, bi našli hudega tekmeča, kajti danes imamo podmornice, ki daleč prekašajo »Nautilusa«. Zakladi, ki jih je dvigal kapitan Nemo, so postali danes žrtev inženirjev. Sedaj poznajo že okrog 5000 mest, kjer so se potopile ladje, ki so vozile ogromno bogastvo. Španski zaliv Vigo je najbolj znan po takih pravilnih »rudnikih«. Na njegovem dnu ne počiva samo zlato in srebro v palicah in prahu, ki je prihajal iz Nove Španije, ampak tudi zaklad Inkov, ki se ga ne da oceniti. — Abukireka luka, kjer je angleško brodogradnjo uničilo francosko, je pravo »pomorsko pokopalništvo« in tu počiva tudi admiralska ladja »Orient«.

Na dnu siciljske ožine počiva že 1500 let pravilni zaklad. Ko se je vandalski kralj Geizerik poslastil Rima, je mesto popolnoma izropal, naložil dragocenosti na ladje in odplul proti Kartagini. To je bilo pretresljivo povračilo, če se spomnimo Ha-

nibala in nesrečne Kartagine, ki so jo Rimljani do tal porušili. To nam je v potrdilo, da se vsako nasejše kaj rado maščuje. Toda Geizerikovo brodogradnjo je med potjo zalotil vihar, in vse bogastvo, ki ga vandalski kralj naropal v Rimu — še prej pa Rimljani od premaganih narodov — je postalo plen morskih valov. Tako so izginele pod vodo antične dragocenosti in do danes jih ni še nihče dvignil.

Med francosko revolucijo se je na Seni potopila ladja »Telemaque« in je baje bil na njej osebni zaklad kralja Ludvika XVI. Toda zdi se, da to ne bo res. Pred kratkim so dvignili neko razbito ladjo — ki ji jih je na tem mestu več — pa so našli samo kamenje na njej.

Kako in s kakšnimi sredstvi se dvigajo ladje

Pri tem je treba upoštevati, kako je potopljena ladja ohranjena, kako je težka, kakšna so tla in kakšen je morski tok ter končno, kakšni so nameni dvigovanja. Prvi način je »dviganje«. To opravljajo manjše ladje, predvsem podmornice. Mornarji, oblečeni v skafandre, skušajo oviti ladje z močnimi kablji ali pa pritrditi na bok ladje močne kljube, za katere potem pripenjajo verige, ki jih potem s pomočjo posebnih splavov, napolnjenih z zrakom, spuščijo na dno. Kadar je plima in oseka, se potopljena ladja premika, in vlačilci jo potem zavlečejo lažje proti obali na kakšno mesto, kjer je morskó dno višje. — Kadar je oseka, je potopljena ladja na »suhem«.

Dviganje v Scapa Flow

Zanimivo je bilo dviganje nemškega vojnega brodogradnjo, ki je bilo potopljeno leta 1919 v Scapa Flowu. Tu je ležalo 74 ladij, od katerih jih je bilo 16 24 m globoko in ki so predstavljale precejšnjo

vrednost. Leta 1926 so plačali za navadno cev za spuščanje torpedov, ki so jo privlekli na dan, 100 funtov šterlingov. Nemško križarko »Hindenburg« so cenili na 10 milijonov. Za dviganje manjših ladij, kakor torpedovk po 750 do 1300 ton so uporabljali pontone, ki so bili 25 m široki in 60 m dolgi. Ti čolni so bili opremljeni s škripci in vreteni za dviganje tovorov. S pomočjo teh vreten in kablov so dvignili ladje in jih odpeljali v ladjedelnice, kjer so jih razdrli. Tako so dvignili 25 torpedovk. Potem je prišel na vrsto ogromni »Hindenburg«. Zamašili so v njem vse odprtine, nato pa so iz ladje izčrpali vodo. Črpalke so dali v ugaše dimnike, in ladjo, ki bi se kmalu prevrnila, so uravnali tako, da so vanjo nalili 1200 ton cementa. Končno so stroški narasli na 10 milijonov in dviganje se ni več izplačalo.

Se zanimiveje je bilo dviganje ladij »Moltke«, »Kaiser« in drugih, katerih gredel je štrlel navzgor. Ko so dvignili bojno ladjo »Seidlitz«, bi se kmalu zgodila nesreča. Ladja je ležala postrani in se je naenkrat obrnila s spodnjim delom navzgor. Več sreče pri dviganju potopljene bojne ladje »Leonardo da Vinci« so meli Italijani. Ladja se je potopila v Tarantskem zalivu zaradi eksplozivne bombe, ki jo je sovražnik vohar spretno vthotapil vanjo.

Ostane še vprašanje, kako dvigniti ladjo, ki jo je morje zaradi gibanja vodnih plasti premaknilo in odpeljalo drugam in ki leži globoko potopljena, a je njen tovor vreden truda in stroškov. V takem primeru je treba vse razbiti, če hočejo točno ugotoviti, kje leži zaklad: diamanti, zlato in denar. Tak je primer znane fregate, ki se je potopila v holandski ožini Teerschelling. Tam je morje zelo nemirno, morski tokovi so močni. Zaklad, ki leži v obliki raztresenih novcev po peščenem morskem dnu, so dvignili s pomočjo cevi in strojev za čiščenje struge.

Primer, ko se je bilo vredno potruditi

Zlasti poučno in dramatično je bilo dviganje zaklada potopljene »Egipta«. Ta zaklad je dvigala posebna ladja »Artiglio«. Potopljena ladja je ležala 140 m globoko, kar je že čedna globina. Lega ladje sicer ni bila nerodna, toda zaklad je ležal pod štirimi jeklenimi mostovi. Treba se je bilo posluževati skafandristov. Ti so vzeli s seboj vse potrebne priprave in so bili zvezani zgoraj po telefonu. Na površini ladje so izrezali ogromno »žrelo« v dolžini 20 metrov. Nato so lahko izvlekli dragoceni zaboj in ga spravili na varno. Notri je bilo za štiri in pol tone zlata v palicah, 1229 palic srebra in 200.000 funtov šterlingov. Tak je bil zaklad »Egipta«. No, za tak zaklad se je bilo vredno potruditi.

Program radio Ljubljana

Sreda, 29. maja. 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Nekaj lažje komorne glasbe (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Korančica slavnih skladateljev (plošče) — 14 Poročila — 18 Mladinska ura: a) O potresih (g. prof. C. Šleibinger), b) Kaj pravita znanost in tehnika (g. prof. M. Adlešič) — 18.40 Delavec in narod (g. Rudolf Smersu) — 19.20 Nac. ura: Predavanje inspekcije narodne obrambe — 19.40 Objave — 19.50 Rastline roparice (g. dr. Maks Vraher) — 20 Akademski pevski kvintet — 20.45 Pesmice iz zvočnih filmov — 21.15 Solistični koncert: Violoncello (gdč. Karola Jeraj) s spremljevanjem klavirja (g. prof. P. Šivic) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Slovenske narodne s spremljevanjem harmonike, spremlja g. A. Stanko.

Drugi programi

Sreda, 29. maja: Belgrajska kratkovalovna postaja: YUA, YUB (49.18 m): 19.40 Poročila v slovenščini — YUF (19.69 m): 1.55 Oddaja za južno Ameriko — YUG (19.69 m): 3.00 Oddaja za severno Ameriko — Belgrad: 20 Opera — Zagreb: 20 Ljubljana — Bratislava: 21.15 Cerkev, konc. — Praga: 20 Filh. konc. — Sofija: 19.50 Verdijeva opera »Aida« — Beromünster: 20.40 Ork. konc. — Budimpešta: 19.30 Opera — Bukarešta: 20 Romunska gl. — Trst-Milano: 20.15 Musorgskega opera »Boris Godunov« — Rim-Bari: 21.15 Simf. konc. — Florencia: 19 Nar. gl. — Sottens: 20.45 Komična opera.

Čuden vzrok. »Mislite, da veste dovolj, da bi lahko uspešno delali v moji pisarni?« — »Da-li vem dovolj? Moj prejšnji šef me je odlovil, ker sem vedel preveč.«

Težave Zdravnik: »Ste vzeli zdravilo, preden ste šli spat?« — Miha: »Ne, gospod doktor. Najprej sem pozabil, ko sem ga pa hotel vzeti, sem že spal...«

>Kaj pa je prav za prav fašizem?<
>Jaz ne vem nič o njem, toda po tem, kar vem, se mi zdi, da bo to tolpa razgrajev.<

Neki drugi dopisnik, ki je Italijo poznal in je stal poleg Rid-

dela, ga je dregnil:

>Pazite, oni mož tamle je njihov voditelj.<

Pokazal je na zajetnega italijanskega poročevalca z mogočnim

temnim obrazom, močno brado in z izstopajočimi očmi, ki jih je

človek takoj opazil. Poročevalec se je rinil naprej in pozorno poslušal.

Malo ljudi iz skupine je slišalo ta pogovor. Ne vem, če ga je

slišal Mussolini. Tedaj je znal zelo malo angleško.

To prvo srečanje z Mussolinijem je bilo za deset let tudi edino.

Toda devet mesecev po tem dogodku je bil neznani uradnik »Popola

d'Italia« gospodar Italije in vodilna osebnost v Evropi.

Natanko deset let pozneje sem obiskal Rim in dosegel sprejem

pri Mussoliniju. Sprejel me je v Beneški palači.

Krasno ovržen služabnik me je odpeljal v slovito veliko dvo-

rano, v kateri je Mussolini sprejemal obiskovalce. Korakal sem čez

60 četverzglednega marmornja proti edinemu kosu pohišstva, proti

njegovemu pisalniku, ki je stal v najbolj oddaljenem kotu prostora.

Mussolini pogosto plaši obiskovalce s tem, da nepremično strmi va-

nje, ko grede čez veliki prostor. Pogosto pa nadaljuje svoje delo,

ne da bi pogledal.

Pri meni je vstal, prišel izza pisalnika in mi šel nekaj ko-

rakov naproti. Dejal je:

>Danes deset let sva bila oba poročevalca v Cannesu.<

Jaz sem rekel:

>Da, in jaz sem poročevalec še danes.<

Štislila sva si roke. Smejal se je, mi položil roko na ramo in

rekel:

>Morda bom tudi jaz spet kdaj postal poročevalec.<

V preteklih desetih letih se je naučil precej gladko govoriti

angleščino.

Mož, ki sem ga zdaj videl, je bil nedvomno zunaj in tudi zno-

traj drugi, kakor pa neznani poročevalec v Cannesu. V Cannesu ni

imel tega soja močne volje, odločnosti, oblasti in moči, ki je zdaj

žarela iz njega. Tedaj sem imel bežni vtis, da je to nepomemben,

v samem sebi negotov človek. Tudi če ne bi bil nič vedel, kaj se

je v preteklih letih dogodilo, bi mi bil zadostoval en sam pogled,

da sta mož od nekdanj in mož od zdaj dva docela različna človeka.

Mussolini je nekoč dejal:

>Ni je revolucije, ki bi mogla spremeniti naravo človekovo.<

Toda on je bil vseeno drugi.

Njegove temne, nezaupne oči so postale mehkejšje in imele so

miren, živahen pogled; njegovo vedenje je bilo lahko in skoraj pri-

srešno. Poteze njegove brade in njegovih ustnic so izdajale močno,

napadalo voljo moža, ki je samega sebe docela gotov. Jaz sem ga

videl pod večer, ko je lahna slutnja brade zatemnjevala njegov močni

spodnji del obraza.

Napisal sem poročilo o najinem snidenju po desetih letih.

Pozneje sem slišal, da je neki neznatni uradnik v italijan-

skem tiskovnem oddelku silovito ugovarjal proti nekaterim mojim

trditvam v poročilu, največ pa proti misli, da bi se Mussolini moral

prav za prav dvakrat briti.

* Večina mojih razpravljanj s Poincaréjem je imela posloven

značaj.

Po padcu njegove vlade sem se pogajal z njim zaradi štirinaj-

dnevnih člankov o mednarodnih zadevah. Članke naj bi pisal za

United-Feature-Syndicate.

V obhajenju z njim, sem ga spoznal kot točnega, prenatanežnega,

dlakoečnega možička. Duhovno je bil ozeč in je poznal samo en

cilj. Bil pa je izredno okreten.

Svojemu vozniku je vsako jutro dal na roko spisane seznamek,

na katerem je bil spored njegovega voza za tisti dan do sleherne

minute točno določen.

Mož je vztrajal pri tem, da nam bo članke oddajal v svojem

drobenem rokopisu, ki ga je bilo tako težko razvozlati, da je po-

zvražal v našem uredništvu izbruh silovitih kletvin. Zahteval je,

naj mu v popravilo pošljemo angleški prevod članka, preden ga

bomo odobrjavili.

Ceprav se je med vojno popolnoma naučil angleške slovnice,

se je vendar branil govoriti angleščino. Brž ko je šlo za versajsko

mirovno pogodbo, je dlakoečil slovnico kar se je dalo. Tako dolgo

je čepel nad prestavami in naredil toliko nepomembnih sprememb,

da smo pogosto morali brzojaviti članek, preden je prišel njegov

popravek. Nismo se trudili, da bi brzojavili še popravke, razen, če

so bili zares važni. Če bi bil to vedel, mislim, da bi ga bilo razneslo.

Versajski mir je bil njegovo sv. pismo. Bil je od njega ob-

sedel in mislim, da ga je znal do besede napamet. Včasih je v

pogovoru omenil katero določilo tega miru in značilno vzklilnil:

>Tiens! segel po izvodu pogodbe, vezanem v usnju, ki ga je imel

vedno pripravljene, in ne da bi dolgo iskal po njem, je položil

prst točno na določeno mesto.

Toda uredniki, ki so priobčevali njegove članke, so se kmalu

najedli stroge hrane iz versajske pogodbe in v vsakem članku. Na-

ložili so meni košljivo poslanstvo, naj Poincaréja odvadim versaj-

ske pogodbe, kar sem izpolnil z manj kakor z medlim uspehom.

Kar se je dalo nežno, sem namignil, da bi uredniki radi slišali nje-

govo mnenje še o čem drugem, kakor o versajski pogodbi, na pr.

o alkoholni pogodbi. Dejal sem mu, da bi mu zdaj pa zdaj rad

povedal predmet, ki bi njegove ameriške bralce bolj zanimal.

Mož je kar se da pripravljeno sprejel moje predloge. Toda

v dejanju se naš recept ni izkazal, zakaj mož je po prvih kratkih

odstavkih neizogibno našel kakršno koli zvezo z mirom v Versail-

lesu, celo v članku o alkoholni prepovedi.

Toda navzile ozkosti in okorelosti njegovega duha, ali morda

prav zaradi tega, je njegov genij leta pozneje pomagal Franciji v

njenih finančnih težavah. Zame je bil njegov značilni izrek: »Je

tiens! a precisere, izgovorjen s praskajočim, stisnjenim glasom, vedno

izraz vsega moževega bistva.